

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 lipca 2020 r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu XII Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: **Sędzia SO Krzysztof Rudnicki**

Protokolant: **Piotr Józwik**

po rozpoznaniu w dniu 30.06.2020 r.

we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z powództwa **J. Ś. i H. Ś.**

przeciwko **(...) S.A. w W.**

o ustalenie i zapłatę

I. ustala, że umowa nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF zawarta w dniu 26.08.2004 r. pomiędzy (...) S.A. w W. (obecnie (...) S.A. w W.) oraz J. Ś. i H. Ś. jest nieważna;

II. zasądza od pozwanego na rzecz powodów **190 000 zł** (sto dziewięćdziesiąt tysięcy złotych) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi:

- od kwoty 34 797, 94 zł – od dnia 15.04.2019 r. do dnia zapłaty,

- od kwoty 155 202, 06 zł – od dnia 29.05.2019 r. do dnia zapłaty;

III. oddala powództwo o zapłatę w pozostałym zakresie;

IV. zasądza od pozwanego na rzecz każdego z powodów po **8 708, 50 zł** kosztów procesu.

UZASADNIENIE

W dniu 15.04.2019 r. powodowie H. Ś. i J. Ś. wnieśli o zasądzenie od pozwanego (...) S.A. w W. 190 000 zł wskutek uznania umowy nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF zawartej między stronami w dniu 26.08.2004 r. za nieważną – wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od ww. kwoty od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty,

ewentualnie o:

- zasądzenie od pozwanego (...) S.A. w W. na ich rzecz solidarnie 21 947, 87 zł wskutek uznania postanowień § 1 ust. 3, § 7 ust. 1, § 11 ust. 2, § 12 ust. 4 umowy nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF zawartej między stronami w dniu 26.08.2004 r. za nieważne i/lub abuzywne wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od ww. kwoty od dnia 08.03.2018 r. do dnia zapłaty

oraz

- zasądzenie od pozwanego (...) S.A. w W. na ich rzecz solidarnie kwoty 7 799,24 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od ww. kwoty od dnia 08.03.2018 r. do dnia zapłaty z tytułu nienależnie pobranego od nich spreadu walutowego z tytułu wypłaty kredytu oraz spłaty rat kredytowych do umowy nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF zawartej między stronami w dniu 26.08.2004 r. za okres od dnia 02.11.2004 r. do dnia 02.02.2015 r.

W przypadku uwzględnienia żądania ewentualnego powodowie wnieśli o zobowiązanie pozwanego do rozliczenia dotychczasowych spłat rat kredytu oraz dostarczenia harmonogramu dalszych spłat rat, z pominięciem bezskutecznych postanowień umownych.

Ponadto powodowie wnieśli o zasądzenie na ich rzecz kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwu powodowie wskazali, że w dniu 26.08.2004 r. zawarli z (...) S.A. w W. Oddziałem Bankowości Detalicznej w Ł. (obecnie (...) S.A. w W.) umowę nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF w celu sfinansowania zakupu na rynku wtórnym prawa własności domu jednorodzinnego położonego we W.. Kwota kredytu 244 800 zł podlegała waloryzacji do CHF (według kursu kupna waluty CHF z tabeli kursowej (...) S.A. z dnia i godziny uruchomienia kredytu). Kredyt został udzielony na okres 288 miesięcy, według zmiennej stopy procentowej, która na dzień wydania decyzji kredytowej została ustalona przez pozwanego w wysokości 3,40% w stosunku rocznym. Raty kapitałowo-odsetkowe miały być spłacane w złotych po uprzednim ich przeliczeniu według kursu sprzedaży z CHF z tabeli kursowej (...) S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50.

Powodowie zarzucili, że postanowienia ww. umowy kredytowej nie były indywidualnie z nimi uzgodnione. Umowa została sporządzona według wzorca obowiązującego u pozwanego, zarówno podczas rozmów prowadzonych pomiędzy stronami tak przed zawarciem umowy jak i w trakcie jej zawierania, nie wyjaśniono im zasad i mechanizmu waloryzacji.

Według powodów ww. umowa kredytowa jest nieważna.

Powodowie podnieśli, że w tej umowie kredytowej pozwany Bank nie wyznaczył jednego kursu do waloryzacji, który miałyby zastosowanie zarówno do jego zobowiązania jako kredytodawcy, jak i do zobowiązania powodów jako kredytobiorców, lecz zastosował dwa różne kursy. Kredyt był wypłacony w PLN i także w tej walucie następuje jego spłata. Tym samym zastosowanie podwójnych klauzul waloryzacyjnych prowadzi do osiągnięcia przez pozwanego dodatkowych nieuzasadnionych zysków i faworyzowania banku. W ocenie powodów zapisy umowy naruszają przepisy dotyczące waloryzacji umownej określone w art. 358¹ § 2 kc, a ponadto rażąco naruszają interes konsumenta i są sprzeczne z dobrymi obyczajami. Powodowie zwrócili uwagę, że udzielenie kredytu de facto w PLN oraz dokonywanie spłat w CHF doprowadziło do sytuacji, w której przy zwiększonym kursie o ponad 50 % ustalonym jednostronnie przez bank kredytobiorcy zamiast mieć do spłacenia coraz mniejszą kwotę kapitału mieli go coraz więcej do spłaty. Bank wyrażając zadłużenie powodów w walucie obcej i jednostronnie i dowolnie ustalając kursy wymiany walut zapewnia sobie możliwość ciągłego, niekontrolowanego wzrastania długu powodów w przyszłości. W umowie nie znajdują bowiem żadne ograniczenia dla takiego wzrostu zadłużenia, które może przybierać dowolne, nieograniczone wartości. Tym samym należy uznać, że umowa nie zawiera wszystkich istotnych elementów przewidzianych dla umowy kredytowej, nie ustalono zasad spłaty kredytu. W ocenie powodów nie doszło do skutecznego zawarcia umowy kredytowej zgodnie z powszechnie obowiązującymi w tym zakresie przepisami art. 69 ust. 1 i 2 prawa bankowego.

Powodowie zarzucili, że w chwili udzielenia kredytu nie byli informowani o znaczącym ryzyku walutowym, dotyczącym waluty CHF, sztucznie utrzymywanej na niskich poziomach, ani o potencjalnych skutkach decyzji banku centralnego emitenta danej waluty. W związku z powyższym powodowie wskazali, że umowa kredytowa jest nieważna również na podstawie art. 12 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 23.08.2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym. Zwrócili uwagę, że zapis § 11 umowy przewidujący jednostronnie uprawnienie banku do zmiany oprocentowania

bez ustalenia w umowie sprawdzalnych i możliwych do przewidzenia warunków zmiany oprocentowania, stanowi abuzywny zapis umowny, powodujący nieważność całej umowy. Zmiana oprocentowania leży w kompetencjach Banku, jednak tylko tyle, o ile opiera się na prawnie wiążących postanowieniach umów lub przepisie ustawy. Udzielając kredytów obliczonych na spłatę bardzo długim czasie, to na Banku ciąży obowiązek zadbania o to, by przygotować jednoznaczny i weryfikowalny mechanizm ustalania odsetek. Powodowie odwołali się w tym zakresie do orzecznictwa sądów powszechnych.

Ponadto w ocenie powodów umowa narusza również zasady współzycia społecznego, tj. zasadę uczciwości, rzetelności i zaufania.

Wobec uznania umowy za nieważną pozwany jest zobowiązany do zwrotu na ich rzecz kwoty 246 177, 23 zł nienależnie pobranej tytułem spłaty kredytu w okresie od 07.09.2004 r. do 31.10.2017 r., jednakże powodowie ograniczają swoje powództwo do obowiązku zwrotu kwoty 190 000 zł.

Powodowie wskazali, że z ostrożności procesowej wnieśli o uznanie, że postanowienia § 1 ust. 3, § 7 ust. 1, § 11 ust. 2, § 12 ust. 4 umowy stanowią nieważne i niedozwolone klauzule umowne, co powoduje, że są wobec nich bezskuteczne, nie wiążą ich *ex tunc* i *ex lege* i powinny być usunięte z mocą daty od zawarcia umowy. Jednocześnie brak jest jakichkolwiek podstaw prawnych, aby w miejsce usuniętych klauzul waloryzacyjnych wprowadzić inny miernik wartości, gdyż brak jest przepisu prawnego pozwalającego zastąpić wadliwą klauzulę waloryzacyjną inną. Takie stanowisko potwierdza doktryna i orzecznictwo. W szczególności takim przepisem dyspozytywnym nie mogą być przepisy tzw. ustawy antyspreadowej, gdyż określają one jedynie wymóg określania w umowie zasad ustalania kursów walut, a nie wprowadzają żadnej normy, która miałaby być zastosowana w miejsce niedozwolonego postanowienia dotyczącego waloryzacji. Również nie może być takim przepisem art. 358 § 2 kc, który przy braku innego uzgodnienia umownego nakazuje przyjąć wysokość średniego kursu NBP, gdyż przepis ten ma zastosowanie wyłącznie do zobowiązań pieniężnych wyrażonych w walucie obcej. W konsekwencji wyeliminowanie z umowy niedozwolonych klauzul waloryzacyjnych powoduje, że w umowie powstaje luka wskutek której brak jest podstawy do wyliczenia wysokości wynagrodzenia, jakie kredytobiorca jest zobowiązany zapłacić pozwanemu bankowi z tytułu udzielonego kredytu, co z kolei skutkuje brakiem możliwości wykonywania umowy.

Powodowie podnieśli, że przysługuje im także roszczenie o zapłatę kwoty nienależnie pobranej przez bank tytułem tzw. spreadów. Pozostałe żądania pozwu stanowią świadczenie uzyskane bez podstawy prawnej kosztem powodów i podlegają zwrotowi na podstawie art. 405 w zw. z art. 410 § 1 i § 2 kc.

W odpowiedzi na pozew pozwany (...) S.A. w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie solidarnie od powodów kosztów procesu.

Pozwany wskazał, że podpisanie umowy nr (...) poprzedzone zostało złożeniem przez powodów wniosku nr (...) z dnia 15.07.2004 r. w wysokości 244 800 zł o udzielenie kredytu hipotecznego waloryzowanego kursem CHF w celu zakupu domu jednorodzinnego. W treści wniosku zostały jasno określone wymagania powodów co do kredytu, jaki chcieli otrzymać od pozwanego banku, byli oni zainteresowani kredytem hipotecznym waloryzowanym kursem waluty obcej, konkretnie franka szwajcarskiego, chociaż mieli możliwość wyboru innych walut. W związku z powyższym w dniu 28.07.2004 r. Bank wydał propozycję kredytową (...) nr (...) oraz decyzję komitetu kredytowego pionu bankowości detalicznej w sprawie udzielenia kredytu powodom, a następnie wysłał do nich stosowne zawiadomienie – stosownie do § 13 obowiązującego Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...) hipotecznych. Powodowie wyrazili pisemną zgodę na wskazany w propozycji okres kredytowania przez 288 miesięcy.

Pozwany przyznał, że w dniu 26.08.2004 r. doszło do zawarcia umowy, przy czym nadmienił, że powodowie nie zgłaszali żadnych zastrzeżeń, w szczególności nie składali reklamacji co do sposobu uruchomienia kredytu, przekazanej im kwoty ani harmonogramu spłat. Co więcej, od dnia zawarcia aneksu, tj. 25.02.2015 r., powodowie dokonują spłaty kredytu bezpośrednio w walucie waloryzacji. Jednocześnie wskazał, że wszyscy kredytobiorcy –

klienci, w tym powodowie, od 01.07.2009 r. mieli możliwość spłaty zaciągniętego kredytu waloryzowanego kursem CHF bezpośrednio w tej walucie z pominięciem kursów CHF ustalanych przez Bank.

W ocenie pozwanego postanowienia waloryzacji były elementem umowy kredytu indywidualnie uzgodnionym przez strony. Odnosząc się do zasad doświadczenia życiowego, nie sposób dać wiary twierdzeniom o braku indywidualnego uzgodnienia zasad waloryzacji przez strony. Nie sposób przyjąć, że powodowie zaakceptowaliby „jakiegokolwiek” postanowienia dotyczące waloryzacji, zwłaszcza gdyby miały być one niekorzystne. Pozwany zarzucił, że powodowie przez prawie 15 lat obowiązywania umowy nie zgłaszali żadnych zastrzeżeń wobec kwoty kredytu, sposobu wykonywania umowy przez bank, jak również nie kwestionowali wysokości spłacanych rat oraz stosownego oprocentowania.

Zdaniem pozwanego umowa kredytu zawarta przez strony zawiera wszystkie wymagane prawem elementy. Jednocześnie, dopuszczalność zawierania umów o kredyt złotowy waloryzowany / indeksowany / denominowany kursem waluty obcej znajduje potwierdzenie w orzecznictwie. Mechanizm waloryzacji kredytu jest prawnie dopuszczalny.

Pozwany zaprzeczył, że kwestionowane przez powodów postanowienia umowy mają charakter klauzul abuzywnych. Tym samym trudno uznać, aby powodowie spełnili świadczenie nienależne, nade wszystko należy wskazać, że wysokość zgłoszonego przez nich roszczenia jest nieudowodniona. Kurs sprzedaży CHF, po którym dokonywano przeliczeń płatności każdej wymagalnej raty kredytu był kursem rynkowym, który nie odbiegał od kursu sprzedaży CHF NBP.

W piśmie procesowym z dnia 09.03.2020 r. (k. 403-410) powodowie rozszerzyli żądanie pozwu, w ten sposób, że wnieśli o ustalenie nieważności umowy nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF zawartej między stronami w dniu 26.08.2004 r. oraz zasądzenie od pozwanego na ich rzecz solidarnie 190 000 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od ww. kwoty od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty,

ewentualnie o:

- ustalenie, że postanowienia § 1 ust. 3, § 7 ust. 1, § 11 ust. 2, § 12 ust. 2, § 12 ust. 4, § 14 ust. 5, § 17 ust. 3 umowy nr (...) oraz § 1 ust. 2-4, § 24 ust. 2, § 24 ust. 3, § 32 ust. 3 Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...) hipotecznych są bezskuteczne,

- zasądzenie od pozwanego solidarnie 21 947, 87 zł wskutek uznania ww. postanowień umownych za bezskuteczne wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od ww. kwoty od dnia 08.03.2018 r. oraz 7 799, 24 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od ww. kwoty od dnia 08.03.2018 r. z tytułu nienależnie pobranego od nich spreadu walutowego za okres od dnia 02.11.2004 r. do dnia 02.02.2015 r.,

- na wypadek uwzględnienia żądania z pktu 2 pozwu zobowiązanie pozwanego do rozliczenia dotychczasowych spłat rat kredytu oraz do dostarczenia harmonogramu dalszych spłat kredytu.

W odpowiedzi z dnia 10.04.2020 r. (k. 418-424) na powyższe pismo pozwany wniósł o oddalenie rozszerzonego powództwa w całości.

Sąd ustalił w sprawie następujący stan faktyczny.

H. Ś. i J. Ś. byli zainteresowani nabyciem nieruchomości na rynku wtórnym. Zgłosili się do pośrednika finansowego G.. Otrzymali informację nt. braku zdolności kredytowej i możliwości uzyskania kredytu indeksowanego do CHF.

W trakcie spotkań nie były omawiane kwestia spreadu walutowego, zasady ustalania kursów walutowych (...), nie były wykonywane symulacje kredytu.

W dniu 15.07.2004 r. powodowie złożyli w (...) wniosek o udzielenie kredytu (...) hipoteczny w kwocie 244 800 zł w walucie CHF na okres 300 miesięcy, spłacanego w malejących ratach kapitałowo-odsetkowych, ostatniego dnia miesiąca, przeznaczanego na zakup domu jednorodzinnego przy ul. (...) we W., na działce nr (...). Wskazali, że cena zakupu wynosi 306 000 zł, z czego wpłacili już 30 000 zł i przewidują wpłatę 31 200 zł.

Jako załączniki powodowie przedłożyli zaświadczenia o zatrudnieniu.

/ dowód: wniosek o udzielenie kredytu wraz z załącznikami – k. 146-151; zeznania powoda J.

Ś. – e-protokół z dnia 30.06.2020 r. 00:02:07-00:23:50; zeznania powódki

H. Ś. – e-protokół z dnia 30.06.2020 r. 00:23:51-00:44:46 /

W dniu 28.07.2004 r. na podstawie zebranych informacji (...) S.A. przedstawił propozycję kredytową (...) nr (...) oraz decyzję komitetu kredytowego pionu bankowości detalicznej w sprawie udzielenia powodom kredytu w kwocie 244 800 zł, waluta waloryzacji CHF, na okres 288 miesięcy

W dniu 03.08.2004 r. powodowie wyrazili pisemną zgodę na przyjęty w decyzji okres kredytowania 288 miesięcy.

/ dowód: propozycja kredytowa (...) nr (...) wraz z decyzją – k. 152-154; oświadczenie z

dnia 03.08.2004 r. – k. 165 /

W dniu 26.08.2004 r. (...) S.A. w W. Oddział Bankowości Detalicznej w Ł. (zwany dalej (...)) oraz H. Ś. i J. Ś. zawarli umowę o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF nr (...).

Kredyt był przeznaczony na sfinansowanie zakupu na rynku wtórnym prawa własności domu jednorodzinnego położonego we W. przy ul. (...), na działce gruntu nr (...), o wartości 306 000 zł, od M. i A. Z. (§ 1 ust. 1 oraz § 2 ust. 1-5).

Bank udzielił powodom kredytu w kwocie 244 800 zł waloryzowanego kursem kupna waluty CHF (§ 1 ust. 2 i 3). waloryzowanego do waluty CHF według tabeli kursowej (...) S.A.; kwota kredytu wyrażona w CHF miała zostać określona na podstawie kursu kupna waluty w CHF w tabeli kursowej (...) S.A. z dnia i godziny uruchomienia kredytu (§ 1 ust. 2 i 3 oraz § 7 ust. 1).

Okres kredytowania wynosił 288 miesięcy – od dnia 26.08.2004 r. do dnia 31.08.2028 r. (§ 1 ust. 4 oraz § 7 ust. 2).

Kredyt miał być spłacany w malejących ratach kapitałowo-odsetkowych, płatnych w ostatnim dniu miesiąca (§ 1 ust. 5 i 6).

Prowizja Banku wynosiła 1 % kwoty kredytu, tj. 2 448 zł i miała zostać pobrana w dniu uruchomienia kredytu (§ 1 ust. 7 oraz § 10).

W dniu zawarcia umowy oprocentowanie kredytu wynosiło 3,40 %, a oprocentowanie da należności przeterminowanych 6,15 % (§ 1 ust. 8 i 9).

Zabezpieczenie kredytu stanowiły (§ 3):

1. hipoteka kaucyjna do kwoty 367 200 zł ustanowiona na nieruchomości położonej we W., przy ul. (...), działka gruntu nr (...), KW nr (...);
2. przelew na rzecz (...) praw z umowy ubezpieczenia od ognia i innych zdarzeń losowych nieruchomości obciążonej hipoteką na kwotę nie niższą niż 360 000 zł;
3. weksel własny in blanco z wystawienia kredytobiorcy wraz z deklaracją wekslową.

Zabezpieczenie kredytu na okres przejściowy – do czasu ustanowienia hipoteki – stanowiło ubezpieczenie kredytu w (...) S.A. i tym samym opłacenie składki ubezpieczeniowej w wysokości 0,84 % kwoty kredytu, tj. 2 056, 32 zł (§ 3 ust. 6).

Termin przedstawienia odpisu z prawomocnie wpisaną hipoteką na rzecz Banku upływał w dniu 15.07.2005 r. (§ 3 ust. 7).

Wypłata kredytu polegała na przekazaniu kwoty 244 800 zł na rachunek zbywcy wskazany w akcie notarialnym (§ 5 oraz § 8 ust. 4).

Splata kredytu miała następować na podstawie nieodwołanego zlecenia przelewu z rachunku (...) nr (...) (§ 6 oraz § 13).

Uruchomienie kredytu miało nastąpić jednorazowo po spełnieniu następujących warunków (§ 8 ust. 1 w zw. z § 4 ust. 2):

- 1) podpisaniu umowy,
- 2) uiszczeniu przez kredytobiorców wpłaty z tytułu prowizji,
- 3) ustanowieniu prawnych zabezpieczeń spłaty kredytu,
- 4) złożeniu pisemnego oświadczenia o poddaniu się egzekucji przez ewentualnych poręczycieli,
- 5) przedstawieniu aktu notarialnego umowy sprzedaży prawa własności nieruchomości położonej we W., przy ul. (...), na działce gruntu nr (...).

Kredyt był oprocentowany według zmiennej stopy procentowej (§ 10 ust. 1).

Zmiana wysokości oprocentowania kredytu mogła nastąpić w przypadku zmiany stopy referencyjnej określonej dla danej waluty oraz zmiany parametrów finansowych rynku pieniężnego i kapitałowego w kraju (lub krajów zrzeszonych Unii Europejskiej), którego waluta jest podstawą waloryzacji (§ 10 UST. 2).

O każdej zmianie oprocentowania (...) miał zawiadamiać kredytobiorców i poręczycieli na piśmie; informacja na temat obowiązującego oprocentowania miała być podawana również do wiadomości na stronach internetowych (...) (§ 11 ust. 2 i 3).

W przypadku zmiany stóp procentowych w (...) zmiana oprocentowania kredytu następowała w dniu spłaty najbliższej raty wynikającej z harmonogramu spłat, której płatność wypadła po dniu, od którego obowiązywało zmienione oprocentowanie w (...) (§ 11 ust. 4).

Kredyt miał być spłacany w ratach kapitałowo-odsetkowych w terminach i kwotach określonych w harmonogramie spłat (§ 12 ust. 1).

Harmonogram spłat stanowił załącznik nr 1 i integralną część umowy i miał być doręczony kredytobiorcom listem poleconym w terminie 14 dni od daty uruchomienia kredytu; harmonogram sporządzany był w CHF (§ 10 ust. 2).

Raty miały być płatne w ostatnim dniu każdego miesiąca z tym, że pierwsza rata kapitałowo-

odsetkowa była płatna po co najmniej 30 dniach od daty uruchomienia kredytu, nie później jednak niż po 60 dniach od daty uruchomienia kredytu (§ 10 ust. 3).

Raty kapitałowo-odsetkowe miały być spłacane w złotych po uprzednim ich przeliczeniu według kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) S.A., obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50 (§ 10 ust. 4).

(...) pobierał odsetki za okres od dnia powstania zadłużenia do dnia poprzedzającego spłatę kredytu; w przypadku wcześniejszej spłaty (...) pobierał odsetki za okres wykorzystania kredytu do dnia poprzedzającego wcześniejszą spłatę kredytu (§ 12 ust. 6).

W przypadku naruszenia przez kredytobiorców warunków umowy, a w szczególności w przypadku, gdy (§ 15 ust. 1):

1) w terminie określonym w umowie nie dokonali spłaty raty kapitałowo-odsetkowej lub części raty kapitałowo-odsetkowej

lub

2) w umówionym terminie nie dokonali spłaty należnych (...) prowizji, opłat i innych należności,

(...) mógł podjąć działania upominawcze z wypowiedzeniem umowy włącznie.

Okres wypowiedzenia umowy wynosił 30 dni od dnia doręczenia wypowiedzenia, przy czym za datę wypowiedzenia miała być uważana również data pierwszego awizowania przesyłki poleconej, wysłanej pod ostatni znany (...) adres kredytobiorców (§ 15 ust. 3).

Następnego dnia po upływie okresu wypowiedzenia wszelkie zobowiązania wynikające z umowy stawały się wymagalne i kredytobiorcy zobowiązani byli do niezwłocznej spłaty wszystkich wymagalnych należności (§ 15 ust. 4).

Niespłacone, w terminie określonym w umowie lub następnego dnia po okresie wypowiedzenia, wierzytelności (...) z tytułu umowy były traktowane jako zadłużenie przeterminowane, a rata kapitału, lub w przypadku wypowiedzenia umowy kwota kapitału, jako kapitał przeterminowany (§ 17 ust. 1).

Od kapitału przeterminowanego (...) miał naliczać odsetki w wysokości określonej w tabeli oprocentowania w walutach obcych, której wysokość wyznaczana była jako suma oprocentowania nominalnego określonego w § 1 ust. 8 z zastrzeżeniem § 11 i marży Banku (§ 17 ust. 2).

Integralną część umowy stanowił „Regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...)”; kredytobiorcy oświadczyli, że zapoznali się z tym dokumentem i uznają jego wiążący charakter (§ 27 ust. 1).

/ dowód: umowa kredytu z dnia 26.08.2004 r. nr (...) z załącznikami – k. 35-39 /

Regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...) przewidywał, że:

- Rozdział I.1 – (...) były planami finansowymi dającymi prawo do skorzystania z oferty produktowej (...) na zasadach określonych w oddzielnych regulaminach, lecz zgodnie z tabelą oprocentowania oraz taryfą prowizji i opłat bankowych dla (...). W ramach tych planów występowały oferty w złotych oraz w walutach;

- Rozdział III § 1 ust. 2 – (...) udzielał kredytów i pożyczek złotych waloryzowanych kursem następujących walut wymienialnych: USD/ EURO/ CHF lub innych walut wskazanych przez (...), według tabeli kursowej (...) S.A.;

- Rozdział III § 1 ust. 3 – w okresie spłaty kredytu (...) mógł dokonać zmiany waluty będącej podstawą waloryzowania na pisemny wniosek kredytobiorcy;

- Rozdział III § 1 ust. 4 – kredyt waloryzowany udzielany był w złotych, przy jednoczesnym przeliczeniu na wybraną przez kredytobiorcę walutę;

- Rozdział III § 24 ust. 2 – wysokość każdej raty odsetkowej lub kapitałowo-odsetkowej kredytu waloryzowanego kursem przyjętej waluty była określona w tej walucie, natomiast jej spłata była dokonywana w złotych po uprzednim jej przeliczeniu według kursu sprzedaży danej waluty, określonym w tabeli kursowej (...) S.A. na dzień spłaty;

- Rozdział III § 24 ust. 3 – wysokość rat odsetkowych i kapitałowo-odsetkowych kredytu waloryzowanego wyrażona w złotych, ulegała comiesięcznej modyfikacji w zależności od kursu sprzedaży waluty, według tabeli kursowej (...) S.A. na dzień spłaty;

- Rozdział III § 32 ust. 3 – w przypadku kredytów złotych waloryzowanych kursem waluty, bankowy tytuł egzekucyjny wystawiany był w złotych, po przeliczeniu wierzytelności (...) na dzień sporządzenia tytułu egzekucyjnego według średniego kursu danej waluty w tym dniu, według tabeli kursowej (...) S.A.

/ dowód: regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach

(...) – k. 155-164 /

W dniu 06.09.2004 r. powodowie złożyli wniosek o odblokowanie – w dniu 07.09.2004 r. – środków z kredytu nr (...) przez:

- pobranie z ich ekonta prowizji w kwocie 2 448 zł i składek z tytułu ubezpieczenia przejściowego w kwocie 2 056, 32 zł,
- przelew na rzecz M. Z. i A. Z. 244 800 zł na ich rachunek w (...) S.A.

W dniu następnym, tj. 07.09.2004 r., (...) Biuro Kredytów Detalicznych w Ł. uruchomił kredyt nr (...) w kwocie 86 661, 01 CHF w ten sposób, że:

- pobrał prowizję w kwocie 841, 01 CHF (2 448, 00 PLN),
- przelał na (...) 244 800, 02 zł,
- przelał na rachunek prowadzony przez (...) S.A. na rzecz M. Z. 244 800 zł tytułem zapłaty za zakup domu przy ul. (...) we W..

/ dowód: zaświadczenie z dnia 17.11.2017 r. – k. 45-51; wniosek o odblokowanie środków – k.

182; potwierdzenie uruchomienia kredytu – k. 183; potwierdzenie realizacji przelewu – k.

184 /

W dniu 07.09.2004 r. (...) sporządził harmonogram spłaty kredytu, w którym wskazał na wysokość rat:

- nr 1 – płatnej do 31.10.2004 r. – 737, 87 CHF, w tym 301, 95 CHF kapitału i 435, 92 CHF odsetek,
- nr 2-286 – płatne od 30.11.2004 r. do 31.07.2028 zł – w wysokości od ok. 550 CHF do ok. 300 CHF, w tym każdorazowo 301, 95 CHF kapitału,
- nr 287 – płatnej do 31.08.2028 r. – w wysokości 304, 19 CHF, w tym 303, 31 CHF kapitału i 0,88 CHF odsetek.

/ dowód: harmonogram spłaty z dnia 07.09.2004 r. – k. 175-181 /

Zarządzeniem (...) z dnia 26.01.2009 r. w sprawie administrowania produktami bankowości detalicznej, począwszy od dnia 01.07.2009 r., Prezes Zarządu (...) S.A. wprowadził zmiany do oferty produktowej (...) w zakresie (...) hipotecznych polegające m.in. na:

1) umożliwieniu klientowi dokonywania spłat rat kredytu w walucie waloryzacji kredytu;

2) ...;

3) wprowadzeniu nowych stawek referencyjnych dla kredytów uruchamianych w EUR, USD, GBP na podstawie wniosków kredytowych złożonych do dnia 01.07.2009 r. – EURIBOR 3M dla EUR, LIBOR 3M dla USD, LIBOR 3M dla GBP;

a także wprowadził nowy Regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...).

/ dowód: pismo z dnia 30.06.2009 r. z załącznikiem – k. 189-199; pismo z dnia 20.04.2009 r. z

załącznikiem – k. 200-209 /

W dniu 22.12.2014 r. strony umowy kredytu nr (...) zawarły aneks do tej umowy, którym dokonały zmiany postanowień § 1 ust. 8 i 9, § 11 ust. 1-8 oraz § 26 umowy kredytu w ten sposób, że:

- na dzień wydania decyzji kredytowej o zmianie warunków umowy przez Bank, tj. 22.12.2014 r., oprocentowanie kredytu w stosunku rocznym wynosiło 2, 51 %, marża Banku wynosiła 2, 5 % (§ 1 ust. 8),
- oprocentowanie dla należności przeterminowanych w stosunku rocznym w dniu wydania decyzji kredytowej o zmianie warunków umowy przez Bank wynosiło 5, 51 % (§ 1 ust. 9),
- kredyt oprocentowany był według zmiennej stopy procentowej, która w dniu wydania decyzji kredytowej przez Bank ustalona była w wysokości wskazanej w § 1 ust. 8 (§ 11 ust. 1),
- od dnia 22.12.2014 r. wysokość zmiennej stopy procentowej ustalona została jako stawka bazowa LIBOR 3M CHF z dnia 28.12.2012 r. powiększona o stałą w całym okresie kredytowania marżę banku w wysokości 2, 5 % (§ 11 ust. 2),
- Bank co miesiąc miał dokonać porównania aktualnie obowiązującej stawki bazowej ze stawką bazową ogłaszaną przedostatniego dnia roboczego (z wyłączeniem sobót) poprzedniego dnia miesiąca i dokonać zmiany wysokości oprocentowania kredytu w przypadku, gdy stawka bazowa zmieniła się o co najmniej 0,10 punktu procentowego w porównaniu do obowiązującej stawki bazowej (§ 11 ust. 3),
- zmiany wysokości oprocentowania kredytu Bank miał dokonać najpóźniej piątego dnia roboczego miesiąca z wyłączeniem sobót, następującego po miesiącu, w którym dokonana została zmiana stawki bazowej (§ 11 ust. 4),
- w przypadku zmiany stóp procentowych w Banku zmiana oprocentowania kredytu miała nastąpić w dniu spłaty najbliższej raty wynikającej z harmonogramu spłat, której płatność wypadała po dniu, od którego obowiązywało zmienione oprocentowanie w Banku (§ 11 ust. 6).

/ dowód: aneks z dnia 22.12.2014 r. do umowy kredytu nr (...) – k. 185 /

W dniu 25.02.2015 r. strony zawarły aneks do umowy kredytu oznaczonej jako umowa nr (...) z dnia 22.05.2009 r., na mocy którego:

- Bank zapewnił kredytobiorcom możliwość dokonywania zmian waluty spłaty kredytu hipotecznego dla osób fizycznych (...) waloryzowanego kursem CHF ze złotych na walutę waloryzacji i z waluty waloryzacji na złote,
- każdorazowa zmiana waluty miała być dokonywana na podstawie dyspozycji zmiany waluty spłaty złożonej przez kredytobiorców za pośrednictwem BOK lub przez internet,
- spłata kredytu mogła nastąpić z rachunku nr (...) prowadzonego w PLN lub z rachunku nr (...) prowadzonego w CHF,
- kredytobiorcy wybrali spłatę w walucie waloryzacji, tj. w CHF.

/ dowód: aneks z dnia 25.02.2015 r. – k. 186-187; zeznania powoda J. Ś. – e-

protokół z dnia 30.06.2020 r. 00:02:07-00:23:50; zeznania powódki H. Ś.

– e-protokół z dnia 30.06.2020 r. 00:23:51-00:44:46 /

Pismem z dnia 09.02.2018 r., doręczonym dnia 21.02.2018 r., powodowie złożyli pozwanemu reklamację dotyczącą umowy nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF z dnia 26.08.2004 r.

Zakwestionowali zawarcie przez pozwanego w umowie klauzul niedozwolonych, w szczególności § 1 ust. 2 i 3, § 7 ust. 1, § 11 ust. 2, § 12 ust. 4, które z mocy art. 385¹ § 1 kc nie są dla nich wiążące. Wskazali, że w związku z powyższym doszło do zawyżenia pobieranych rat kapitałowo-odsetkowych oraz spreadu o łączną kwotę 34 797, 94 zł, wyliczoną na dzień 31.10.2017 r.

Na tej podstawie wezwali Bank do:

- wykonywania umowy kredytowej z pominięciem wskazanych klauzul niedozwolonych oraz do zwrotu pobranych dotychczas bez podstawy prawnej kwot rat kapitałowo-odsetkowych oraz spreadu, która to nadpłata na dzień 31.10.2017 r. wynosiła łącznie 34 797, 94 zł,

- sporządzenia przez Bank skorygowanego harmonogramu spłaty zadłużenia z uwzględnieniem nieważności tej części umowy, która stanowi klauzule niedozwolone, oraz do odpowiedniego skorygowania kwoty zadłużenia.

/ dowód: reklamacja z dnia 09.02.2018 r. wraz z dowodem doręczenia – k. 61-67 /

Pismem z dnia 20.03.2018 r., w odpowiedzi na reklamację powodów, pozwany odmówił jej uwzględnienia.

Podniósł m.in., że umowa nr (...) jest ważna, udzielenie kredytu waloryzowanego kursem waluty obcej było i jest dopuszczalne na podstawie zasady swobodnego zawierania umów z art. 353¹ kc; ponadto umowa spełnia wszystkie warunki z art. 69 prawa bankowego.

/ dowód: pismo z dnia 20.03.2018 r. – k. 68-70 /

W okresie od dnia 07.09.2004 r. do dnia 16.11.2017 r. powodowie dokonali na rzecz (...) S.A., następnie (...) S.A., następujących spłat kredytu nr (...):

- od 02.11.2004 r. do 02.02.2015 r. – 199 235, 96 PLN,

- od 02.03.2015 r. do 31.10.2017 r. – 16 725, 38 CHF.

/ dowód: zaświadczenia, k. 44-51 /

Sąd zważył, co następuje.

Powództwo – zmodyfikowane pismem z dnia 09.03.2020 r. – zasługuje na uwzględnienie co do roszczenia o ustalenie nieważności umowy kredytu oraz prawie w całości co do roszczenia o zapłatę.

Powodowie zakwestionowali umowę kredytu nr (...) z dnia 26.08.2004 r., powołując się na nieważność tej umowy, ewentualnie zawarcie w treści tej umowy postanowień niedozwolonych w rozumieniu art. 385¹ i nast. kc.

Uprawnione jest stanowisko powodów co do zawarcia w treści umowy z dnia 26.08.2004 r. niedozwolonych postanowień umownych w zakresie odnoszącym się do indeksacji kredytu do waluty CHF, co skutkowało nieważnością tejże umowy.

Powodowie zamierzając dokonać zakupu domu jednorodzinnego na rynku wtórnym – za cenę 306 000 zł, z wkładem własnym 61 200 zł, złożyli wniosek o udzielenie im kredytu w kwocie 244 800 zł, a następnie zawarli z (...)S.A. umowę kredytu na taką właśnie kwotę.

Kredyt miał być wypłacony w złotych polskich transzach w złotych polskich przy jednoczesnym przeliczeniu wysokości wypłaconej kwoty na CHF wg kursu kupna walut ustalanego przez (...) S.A. i obowiązującego w Banku w dniu uruchomienia kredytu. Stosowany do przeliczenia walut przy wypłacie transz kredytu kurs CHF ustalany był jednostronnie wg tabeli kursów obowiązującej w Banku.

Wysokość rat kapitałowo-odsetkowych była ustalana na podstawie wskazanej w harmonogramie spłat kwoty wyrażonej w CHF wyliczonej po wypłacie kredytu (transzy kredytu). Spłata tych rat również następowała w złotych polskich przy jednoczesnym przeliczeniu wysokości wpłaconej kwoty na CHF wg kursu sprzedaży walut ustalanego przez (...) S.A. i obowiązującego w Banku w dniu płatności kolejnej raty.

W ten sposób w chwili zawarcia umowy kwota kredytu będąca podstawą wyliczenia rat nie została ściśle oznaczona.

Umowa kredytu przewidywała przeliczenie sumy kredytu wyrażonej w PLN na sumę wyrażoną w CHF, ale nie wskazywała konkretnie, ile wynosi przeliczona suma w walucie indeksacji – CHF. Suma ta miała dopiero wynikać z harmonogramu spłat. Umowa została zawarta w dniu 26.08.2004 r., zaś wypłata kredytu i sporządzenie harmonogramu nastąpiło w dniu 07.09.2004 r.

Jak wynika z umowy, uruchomienie kredytu miało nastąpić po spełnieniu szeregu warunków przewidzianych w § 8 umowy. Warunki te mogły być spełnione przez kredytobiorcę dość szybko, nawet tego samego dnia, jeżeli chodzi o wpłatę prowizji, ustanowienie hipoteki, lub w ciągu kilku dni – podpisanie aktu notarialnego, ubezpieczenie nieruchomości i przelew praw z umowy ubezpieczenia na Bank. W chwili zawarcia umowy nie można było jednak jednoznacznie ustalić daty, w jakiej uruchomienie kredytu miało nastąpić.

Pozwany w żaden sposób nie wyjaśnił ani nawet nie próbował wyjaśnić, dlaczego nie było możliwe dokonanie jednoznacznego i wiążącego przeliczenia PLN na CHF w dniu zawarcia umowy kredytu i według – uzgodnionego przez strony – kursu z tego dnia.

Umowa kredytu z dnia 26.08.2004 r. pozostawiała Bankowi swobodę w zakresie wyrażenia w CHF kwoty kredytu oddanej do dyspozycji kredytobiorcy, a w konsekwencji wysokości rat spłaty kredytu.

W umowie kredytu nie został opisany mechanizm ustalania kursów kupna i sprzedaży CHF. Metoda kształtowania kursu nie została uzgodniona w ramach indywidualnej, jednostkowej umowy. Stosowane w umowie kredytu do przeliczenia walut przy wypłacie kredytu oraz przy spłacie kolejnych rat kursy CHF ustalane były w istocie jednostronnie wg tabeli kursów obowiązującej w (...) S.A.

Stosowanie w ogóle do jakichkolwiek przeliczeń kursu ustalanego przez Bank – bez jednoznacznego i pełnego przedstawienia w umowie kredytu metody wyliczania tego kursu poddającej się weryfikacji – może być traktowane jako niedozwolone postanowienie umowne, sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interesy kredytobiorcy. Miernik waloryzacji stosowany do przeliczenia świadczenia pieniężnego winien mieć charakter obiektywny, niezależny od woli jednej ze stron. Natomiast mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, pozostawiający bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22.01.2016 r., I CSK 149/14, OSNC 2016/11/134).

Ponadto, zastosowanie innego kursu dla przeliczenia kredytu uruchamianego – kursu kupna oraz innego kursu dla przeliczenia kredytu spłacanego – kursu sprzedaży prowadzi do uzyskania przez bank dodatkowej korzyści finansowej wynikłej z różnicy między tymi kursami. Na tym polega istota tzw. spreadu walutowego.

Zastosowanie różnego kursu w zależności od tego, czy przeliczenie dotyczy wypłaconego kredytu czy też wysokości raty w dniu przewidzianym w harmonogramie należy uznać za naruszające interes konsumenta w sposób rażący, a niezależnie od tego za postanowienie umowne dotknięte sprzecznością z zasadami współżycia społecznego na zasadach ogólnych, a w konsekwencji nieważnością w rozumieniu art. 58 § 2 kc. Na potrzeby indeksacji kredytu do waluty obcej należało przyjąć kurs ustalany według tej samej jednolitej metody – albo każdorazowo kurs kupna, albo każdorazowo kurs sprzedaży albo jakąś postać kursu uśrednionego lub kursu niezależnego od stron umowy, np. kursu ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski. Rozbieżność stosowanych kursów stanowi korzyść wyłącznie dla banku udzielającego kredytu, a nie dla kredytobiorcy będącego konsumentem. Sytuacje tego rodzaju legły zresztą u podstaw dokonania nowelizacji prawa bankowego ustawą tzw. antyspreadową z dnia 26.07.2011 r.

Wadliwe klauzule przeliczeniowe podlegają pominięciu – art. 385¹ § 1 i 2 kc. Jeżeli jednak dotyczą głównych świadczeń stron, umowa bez uwzględnienia tychże klauzul nie może być w ogóle wykonywana, co z kolei oznacza, iż jest ona nieważna na podstawie art. 58 § 1 kc.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29.08.1997 r. – Prawo bankowe przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu.

Skoro w samej umowie kredytu nie została wiążąco wskazana suma kredytu w CHF, będąca

podstawą wyliczenia rat, czyli umowa kredytu pozostawiała bankowi swobodę w zakresie wyrażenia w CHF kwoty kredytu oddanej do dyspozycji kredytobiorcy, a w konsekwencji wysokości rat spłaty kredytu, to znaczy że umowa ta wadliwie określała zobowiązanie kredytobiorcy do zwrotu otrzymanej sumy, a przez to nie zawierała prawidłowo oznaczonych wszystkich niezbędnych elementów umowy kredytu przewidzianych w art. 69 ust. 1 prawa bankowego. To zaś uzasadnia stwierdzenie nieważności tej umowy.

Pozwany nie wykazał, aby treść umowy kredytu została indywidualnie uzgodniona z powodami. Przeciwnie, widać, że treść umowy w zakresie kwestionowanych postanowień indeksacyjnych przejęta została z regulaminu udzielania kredytów. Z zeznań powodów wynika, że kwestia zasad indeksacji kredytu, kursów walutowych, spreadu, itp. nie była przedmiotem szczególnych negocjacji między stronami.

Nieważność umów kredytu indeksowanego do CHF d. (...) S.A. ((...), (...), itp.) została stwierdzona w sprawach zakończonych wyrokami:

- Sądu Apelacyjnego w Warszawie: z dnia 10.07.2020 r., V ACa 386/19; z dnia 08.07.2020 r., I ACa 397/191; z dnia 08.07.2020 r., I ACa 52/18; z dnia 25.06.2020 r., I ACa 286/18; z dnia 16.06.2020 r., I ACa 540/19; z dnia 28.05.2020 r., I ACa 397/18; z dnia 02.03.2020 r., I ACa 199/18; z dnia 18.02.2020 r., I ACa 565/18; z dnia 29.01.2020 r., I ACa 67/19; z dnia 28.01.2020 r., I ACa 104/19; z dnia 23.01.2020 r., I ACa 473/18; z dnia 30.12.2019 r., I ACa 598/18; z dnia 18.12.2019 r., I ACa 86/19; z dnia 04.12.2019 r., I ACa 442/18; z dnia 27.11.2019 r., V ACa 752/18; z dnia 08.11.2019 r., I ACa 202/19; z dnia 23.10.2019 r., V ACa 567/18;

- Sądu Apelacyjnego w Łodzi: z dnia 09.03.2020 r., I ACa 80/19; z dnia 16.12.2019 r., I ACa 952/18; z dnia 22.10.2019 r., I ACa 1047/18;

- Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 21.02.2020 r., XII C 1903/18.

Z kolei pominięcie klauzul przeliczeniowych (tzw. odfrankowanie) zostało dokonane w sprawach zakończonych wyrokami:

- Sądu Apelacyjnego w Warszawie: z dnia 24.06.2020 r., V ACa 442/19;

- Sądu Apelacyjnego w Łodzi: z dnia 22.01.2020 r., I ACa 1409/18.

Widać zatem, że dominujące w aktualnym orzecznictwie sądowym jest stanowisko wskazujące na nieważność umów kredytowych tożsamyh lub zbliżonych do umowy zawartej przez powodów.

Reasumując powyższe, usprawiedliwione jest stanowisko powodów co do nieważności umowy kredytu nr (...) z dnia 26.08.2004 r.

Zgodnie z art. 189 kpc powód może żądać ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, jeżeli ma w tym interes prawny.

Powództwo o ustalenie stosunku prawnego lub prawa może zostać uwzględnione wtedy, gdy spełnione są dwie przesłanki merytoryczne: interes prawny oraz wykazanie prawdziwości twierdzeń powoda o tym, że dany stosunek prawny lub prawo rzeczywiście istnieje. Pierwsza z tych przesłanek warunkuje określony skutek tego powództwa, decydując o dopuszczalności badania i ustalania prawdziwości twierdzeń powoda, wykazanie zaś istnienia drugiej z tych przesłanek decyduje o kwestii zasadności powództwa (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27.06.2001 r., II CKN 898/00).

Interes prawny w rozumieniu art. 189 kpc oznacza potrzebę prawną, wynikającą z sytuacji prawnej, w jakiej znajduje się powód. Może wynikać z bezpośredniego zagrożenia prawa powoda lub zmierzać do zapobieżenia temu zagrożeniu. Interes prawny występuje także wtedy, gdy istnieje niepewność stanu prawnego lub prawa, mająca charakter obiektywny. Powód musi udowodnić, że ma interes prawny w wytoczeniu powództwa przeciwko konkretnemu pozwanemu, który przynajmniej potencjalnie stwarza zagrożenie dla jego prawnie chronionych interesów, a sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego praw przez definitywne zakończenie istniejącego między stronami sporu lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu w przyszłości takiego sporu, tj. obiektywnie odpadnie podstawa jego powstania. Na takie cechy roszczenia o ustalenie z art. 189 kpc wskazywał wielokrotnie Sąd Najwyższy, m.in. w wyrokach: z dnia 30.10.1990 r., I CR 649/90; z dnia 08.05.2000 r., V CKN 29/00; z dnia 04.10.2001 r., I CKN 425/00; z dnia 01.04.2004 r., II CK 125/03; z dnia 18.06.2009 r., II CSK 33/09; z dnia 18.03.2011 r., III CSK 127/10; z dnia 09.02.2012 r., III CSK 181/11, OSNC 2012/7-8/101; z dnia 14.03.2012 r., II CSK 252/11; z dnia 29.03.2012 r., I CSK 325/11; z dnia 19.09.2013 r., I CSK 727/12. Inaczej mówiąc, przez interes prawny w procesie cywilnym należy rozumieć obiektywną w świetle obowiązujących przepisów prawnych, to jest wywołaną rzeczywistym narażeniem lub zagrożeniem określonej sfery prawnej, potrzebę uzyskania określonej treści wyroku (T. Rowiński, Interes prawny w procesie cywilnym i w postępowaniu nieprocesowym, Warszawa 1971, s. 26).

Osoba zainteresowana może dochodzić roszczenia o ustalenie, jeśli nie może uzyskać jakiegokolwiek innej ochrony, w jakikolwiek inny sposób, niż poprzez uzyskanie i przedłożenie wyroku ustalającego istnienie lub nieistnienia prawa lub stosunku prawnego. O istnieniu interesu prawnego w rozumieniu art. 189 kpc decyduje faktyczna, konkretna potrzeba ustalenia. Potrzeba ta zaś niewątpliwie występuje wówczas, kiedy ustalenie prowadzi do definitywnego rozwiązania problemów powoda i chroni jego również na przyszłość przed posunięciami strony przeciwnej.

Biorąc pod uwagę fakt, iż umowa kredytu nr (...) została zawarta na okres od dnia 26.08.2004 r. do dnia 31.08.2028 r. oraz fakt, iż ani w chwili zawarcia umowy ani obecnie nie ma realnej możliwości obiektywnego ustalenia kursu waluty, według którego następuje przeliczanie rat, pobieranych regularnie przez pozwanego, należy uznać, że zachodzi niepewność sytuacji prawnej powodów wymagająca wiążącego rozstrzygnięcia. Ustalenie nieważności umowy kredytu zwalnia powodów z obowiązku dalszego uiszczania kolejnych rat kredytu i otwiera drogę do ostatecznego rozliczenia kredytu.

W tej sprawie spełnione zostały przesłanki ustalenia nieważności umowy kredytu na podstawie art. 189 kpc, tj. posiadanie przez powodów interesu prawnego w żądaniu takiego ustalenia oraz zaistnienie wadliwości umowy w postaci jej sprzeczności z prawem skutkującej nieważnością na podstawie art. 58 § 1 kc.

Sąd ustalił zatem (pkt I wyroku), że umowa nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF zawarta w dniu 26.08.2004 r. pomiędzy (...) S.A. w W. (obecnie (...) S.A. w W.) oraz J. Ś. i H. Ś. jest nieważna.

Z kolei zgodnie z art. 405 kc w zw. z art. 410 § 1 kc kto spełnił świadczenie nienależne, obowiązany jest do jego zwrotu. Zgodnie zaś z art. 410 § 2 kc świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

W konsekwencji stwierdzenia nieważności umowy kredytu (niezależnie nawet od ustalenia nieważności umowy) powodowie mogą domagać się zwrotu świadczenia nienależnie spełnionego w wykonaniu tejże umowy, tj. zwrotu kwot przekazanych pozwanemu Bankowi i jego poprzednikowi prawnemu tytułem spłaty kredytu.

Powodowie spłacali kredyt początkowo w PLN – w okresie od dnia 02.11.2004 r. do dnia 02.02.2015 r. spłacili w ten sposób 199 235, 96 PLN. Następnie na mocy aneksu do umowy kredytu powodowie dokonywali spłat bezpośrednio w walucie CHF, unikając w ten sposób niekorzystnego dla nich kursu sprzedaży Banku. W okresie od dnia 02.03.2015 r. do dnia 31.10.2017 r. spłacili 16 725, 38 CHF.

Rozliczenie wpłat dokonanych w CHF przedstawia się następująco:

Data wpłaty	Spłata kapitału	Spłata odsetek	Średni kurs NBP	Spłata w PLN	Suma
02.03.2015	301,96	94,77	3,8742	1.537,01	
31.03.2015	301,96	68,14	3,9110	1.447,46	
30.04.2015	301,96	65,53	3,8438	1.412,56	
01.06.2015	301,96	67,29	3,9984	1.476,41	
30.06.2015	301,96	64,72	4,0412	1.481,83	
31.07.2015	301,96	66,45	3,9355	1.449,88	
31.08.2015	301,96	66,03	3,9238	1.443,92	
30.09.2015	301,96	68,14	3,8785	1.435,43	
02.11.2015	301,96	69,96	3,9060	1.452,72	
30.11.2015	301,96	67,27	3,9099	1.443,65	
31.12.2015	301,96	69,06	3,9394	1.461,60	

					16.042,47
01.02.2016	301,96	68,61	3,9730	1.472,27	
29.02.2016	301,96	63,76	3,9922	1.460,03	
31.03.2016	301,96	67,70	3,9040	1.443,15	
20.04.2016	1.000	43,39	3,9352	4.105,95	
02.05.2016	295,24	21,21	3,9454	1.248,52	
17.05.2016	1.100	35,82	3,9361	4.470,70	
31.05.2016	287,81	28,76	3,9701	1.256,81	
30.06.2016	287,81	61,20	4,0677	1.419,67	
01.08.2016	287,81	62,81	4,0313	1.413,45	
31.08.2016	287,81	62,38	3,9745	1.391,83	
30.09.2016	287,81	59,95	3,9802	1.384,15	
31.10.2016	287,81	61,52	3,9953	1.395,68	
30.11.2016	287,81	59,12	4,1159	1.427,93	
					23.890,14
03.01.2017	287,81	60,66	4,1137	1.433,50	
31.01.2017	287,81	60,23	4,0625	1.413,91	
28.02.2017	287,81	54,01	4,0535	1.385,57	
22.03.2017	1.000	42,13	4,0001	4.168,62	
31.03.2017	280,57	16,80	3,9461	1.173,45	

02.05.2017	280,57	55,60	3,8884	1.307,16	
04.05.2017	2.000	7,36	3,8914	7.811,44	
31.05.2017	265,86	47,07	3,8338	1.199,71	
30.06.2017	265,86	51,92	3,8667	1.228,76	
31.07.2017	265,86	53,25	3,7381	1.192,87	
31.08.2017	265,86	52,85	3,7184	1.185,09	
02.10.2017	265,86	50,77	3,7825	1.197,65	
31.10.2017	265,86	52,06	3,6603	1.163,68	
					25.861,41
					65.794,02

Zatem łącznie we wskazanym w pozwie okresie od dnia 07.09.2004 r. do dnia 16.11.2017 r. powodowie spłacili na rzecz Banku sumę 265 029, 98 zł (199 235, 96 zł + 65 794, 02 zł). Dochodzą zwrotu części tej sumy – 190 000 zł.

Sąd zasądził zatem od pozwanego na rzecz powodów 190 000 zł należności głównej. Odsetki za opóźnienie w zapłacie tej należności – na podstawie art. 481 § 1 kc – przypadają powodom:

- od kwoty 34 797, 94 zł – od dnia 15.04.2019 r. do dnia zapłaty,

- od kwoty 155 202, 06 zł – od dnia 29.05.2019 r. do dnia zapłaty.

Zobowiązanie do zwrotu świadczenia nienależnego należy do tzw. zobowiązań bezterminowych, w których termin spełnienia świadczenia nie jest z góry oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, wobec czego spełnienie winno nastąpić niezwłocznie po wezwaniu do wykonania zgodnie z art. 455 kc. Niezwłoczne spełnienie świadczenia pieniężnego w rozumieniu art. 455 kc oznacza z reguły spełnienie go w terminie 14 dni (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28.05.1991 r., II CR 623/90; wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 20.03.2012 r., I ACa 191/11).

Przed wytoczeniem powództwa powodowie skierowali do pozwanego reklamację – pismo z dnia 09.02.2018 r. doręczone dnia 21.02.2018 r. – zawierającą wezwanie do zapłaty kwoty 34 797, 94 zł tytułem zwrotu świadczenia nienależnego. Mogą zatem domagać się od tej kwoty odsetek za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu. Natomiast w stosunku do pozostałej żądanej kwoty – 155 202, 06 zł za wezwanie do zapłaty należy uznać dopiero doręczenie pozwanemu odpisu pozwu, co nastąpiło dnia 14.05.2019 r. (k. 75). Zatem odsetki za opóźnienie w zapłacie tej kwoty przypadają powodowi od dnia 29.05.2019 r.

Jeżeli chodzi o zawarty w odpowiedzi na pozew zarzut przedawnienia, to należy go uznać za całkowicie nietrafny. Roszczenie kredytobiorcy o zwrot świadczenia nienależnego nie jest w żadnym razie roszczeniem o świadczenie

okresowe. Dotyczy to także odsetek – jeżeli świadczenie zostało spełnione w wykonaniu nieważnej umowy kredytu, to nastąpiło po prostu przesunięcie środków pieniężnych bez rozróżniania już, czy część z nich stanowiła kapitał a część odsetki. Można dodać, iż według niektórych prezentowanych w doktrynie i orzecznictwie poglądów nawet sama spłata pożyczki lub kredytu nie jest świadczeniem okresowym, gdyż spłacający spełnia jedno z góry oznaczone świadczenie tworzące jedną całość, ale tylko rozłożone w czasie, nie zaś szereg świadczeń równorzędnych (zob. B. Kordasiewicz w: System Prawa Cywilnego. Tom 2. Prawo cywilne – część ogólna, W-wa 2002, s. 548-549; wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10.09.1970 r., I CR 329/70, PUG 70/12, oraz z dnia 02.10.1998 r., III CKN 578/98; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 17.01.2018 r., I ACa 705/17). Skoro spłata kredytu nie jest świadczeniem okresowym, to rozliczenie tej spłaty w wyniku stwierdzenia nieważności umowy tym bardziej nie może mieć takiego charakteru. Z tych przyczyn roszczenie kredytobiorcy przedawnia się w ogólnym sześciu- lub wcześniej dziesięcioletnim terminie przewidzianym w art. 118 kc – z uwzględnieniem dyspozycji art. 5 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13.04.2018 r. o zmianie kodeksu cywilnego.

Ponieważ zobowiązanie do zwrotu świadczenia nienależnego jest zobowiązaniem bezterminowym, którego wymagalność zależy od wezwania do zapłaty, zastosowanie znajduje art. 120 kc, zgodnie z którym, jeżeli wymagalność zależy od podjęcia określonej czynności przez uprawnionego, bieg terminu rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stałoby się wymagalne, gdyby uprawniony podjął czynność w najwcześniejszym możliwym terminie. Należy zatem rozważyć, kiedy powodowie mogli najwcześniej skierować do pozwanego wezwanie do zapłaty. W ocenie Sądu Okręgowego stan taki zaistniał dopiero wówczas, gdy pojawiły się w opinii publicznej, w prasie, itp. szerzej prezentowane poglądy co do możliwości wadliwości umów kredytów indeksowanych do CHF, czy też po wejściu w życie ustawy antyspreadowej i przystąpieniu stron kredytów do zawarcia aneksów w przedmiocie spłaty bezpośrednio w CHF, a zatem około 2011 roku. W takim wypadku do dnia wniesienia pozwu (15.04.2019 r.) nie upłynął jeszcze okres przedawnienia.

W pozostałym zakresie powództwo o zapłatę podlegało oddaleniu jako nieusprawiedliwione.

Sąd pominął dowód z zeznań świadka M. M. (2) jako pozbawiony znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, albowiem świadek ten jedynie sporządził ekspertyzę załączoną do pozwu. Ekspertyza ta stanowi wyłącznie fachowe wzmocnienie argumentacji i wyliczeń powodów, nadto zaś dotyczyła ewentualnego „odfrankowania” kredytu. Z podobnych przyczyn Sąd pominął dowód z opinii biegłego z zakresu rachunkowości, albowiem rozliczenie dokonanych przez powodów wpłat nie wymaga wiedzy specjalnej i wynika z treści złożonych dokumentów.

Powodów należy uznać za wygrywających sprawę w całości, co zgodnie z art. 100 zd. drugie kpc uzasadnia przyznanie im pełnego zwrotu kosztów procesu. Koszty procesu po stronie powodów obejmują: opłatę od pozwu – 1 000 zł, opłatę skarbową od pełnomocnictwa – 17 zł, opłatę sądową od zażalenia – 200 zł oraz wynagrodzenie pełnomocnika procesowego. Powodowie są współuczestnikami materialnymi sporu, ale nawet pomimo reprezentowania przez tego samego pełnomocnika każdemu z nich przysługuje odrębnie zwrot kosztów zastępstwa procesowego (zob. postanowienia: Sądu Najwyższego z dnia 10.10.2012 r., I CZ 105/12; Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 08.01.2013 r., I ACa 427/14; Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 22.06.2016 r., I ACz 1042/16). Stawkę wynagrodzenia pełnomocnika w postępowaniu pierwszoinstancyjnym wyznacza § 2 pkt 6 rozporządzenia MS z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych – 5 400 zł. Rozszerzenie powództwa nie ma tutaj znaczenia, albowiem zgodnie z § 19 rozporządzenia w razie zmiany w toku postępowania wartości stanowiącej podstawę obliczenia opłat, bierze się pod uwagę wartość zmienioną, poczynając od następnej instancji. Z kolei na stawkę wynagrodzenia pełnomocnika w postępowaniu zażaleniowym I ACz 1863/19 wskazuje § 10 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia – 2 700 zł. Zatem każdemu z powodów przysługuje zwrot kwoty 8 708, 50 zł (połowa opłaty od pozwu – 500 zł, połowa opłaty skarbowej – 8, 50 zł, połowa opłaty od zażalenia – 100 zł, wynagrodzenie pełnomocnika – 5 400 zł + 2 700 zł).

Mając powyższe na uwadze Sąd podjął rozstrzygnięcia zawarte w sentencji wyroku.

1 Podobieństwo sygnatur zdaje się niejako wzmocniać racjonalność zbliżonego rozstrzygnięcia.